Elena FAUR

Eugeniu Coșeriu și noua direcție în studiile cognitiviste

E.F. – doctor în filologie, Universitatea „Babeș-Bolyai", Cluj-Napoca. Activează la Institutul de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu" al Academiei Române. A publicat articole în domeniile: integralismul lingvistic și poetic, semantică și semiotică cognitivă, lexicologie. În teza de doctorat propune o valorizare specifică, în perspectiva dezvoltării disciplinare a lingvisticii integrale, a principalelor achiziții științifice din domeniul metaforologiei, dobândite de mișcarea semanticii cognitive.

În lucrarea de față mă voi referi la relația actuală dintre abordarea integrală coșeriană și studiile cognitiviste, încercând să pledez în favoarea valorificării reciproce a celor mai importante achiziții științifice dobândite în câmpul cercetării proprii.

1. Concepția integrală coșeriană pare să furnizeze astăzi cadrul conceptual și teoretic cel mai cuprinzător pentru o „matrice" integrațională coerentă și comprehensivă a direcțiilor și teoriilor actuale din lingvistică. În sensul realizării unui astfel de „demers teoretic totalizator" (Borcilă 2001: 7), al cărui scop ultim îl constituie *„unificarea conceptuală* a întregului domeniu al lingvisticii contemporane" (*Ibidem*), Coșeriu a pledat, în numeroase studii[1], pentru integrarea, la cele trei paliere ale limbajului, a direcțiilor lingvistice aparent divergente, dar de mare răspândire în momentul istoric în care savantul român își trasa liniile de forță ale concepției sale. „Proiectul" coșerian al fundamentării lingvisticii ca *știință integrală a limbajului* trebuie înțeles ca un cadru conceptual de mare anvergură, menit să ofere o bază „unitară" pentru integrarea perspectivelor multiple asupra fenomenului limbajului[2]. Valorificarea descoperirilor și

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

inovațiilor din direcțiile lingvistice actuale vine, astfel, în complinirea „proiectului" coșerian și în perfectă coerență cu acesta, constituind o exigență impusă de însuși tipul de lingvistică, i.e. *integrală*, avut în vedere de E. Coseriu, încă de la început.

Pe de altă parte, fiind vorba de o „unificare conceptuală" a diverselor direcții din lingvistică, în sensul clarificat de M. Borcilă, nu trebuie să înțelegem integrarea cercetărilor din aceste orientări lingvistice ca simplă *„preluare"* a acestora „în spiritul lor originar" (Borcilă 2001: 53)[3] și *încorporarea* sau înscrierea în unul dintre cele trei paliere ale limbajului disociate de E. Coșeriu. Dimpotrivă, orice integrare comprehensivă a direcțiilor actuale și/sau a unora dintre conceptele lor cardinale în lingvistica integrală nu poate fi făcută decât printr-o *„reinterpretare* a lor în perspectiva integrală" (*Ibidem*), i.e. pe *baza teoretică și conceptuală unitară* a lingvisticii integrale coșeriene.

2. Identificarea celor trei nivele de conținut semantic (desemnare, semnificat și sens) și distincția tranșantă operată între semnificat și desemnare îi îngăduie lui Coșeriu să afirme necesitatea fundamentării unei lingvistici a vorbirii, având ca domeniu principal o *semantică designațională*. Dezvoltarea acestui domeniu era necesară și a fost recunoscută de lingvistul român. Coșeriu a admis însă că nu există încă o lingvistică a vorbirii în general pe deplin conturată[4]. Cu atât mai puțin, subliniază Coșeriu, nu s-au întreprins încă cercetări sistematice care să „recupereze" și să studieze „contribuția cunoașterii lucrurilor la activitatea de vorbire" (Coseriu 2009 [1982]: 298). Odată cu emergența, în spațiul nord-american, a semanticii cognitive, lingvistul român a circumscris foarte ferm, în câteva lucrări[5], „posibilitățile și limitele" semanticii cognitive, afirmând răspicat că această direcție este compatibilă cu proiectul său al unei „lingvistici a lucrurilor". Mai ales în studiul din 1990 (v. Coseriu 2000 [1990]) el a subliniat, totodată, necesitatea reinterpretării acestei direcții „cognitiviste" pe o bază riguros lingvistică sau într-o concepție fermă asupra *semnificatului*, atrăgând atenția asupra paradoxului unei „semantici" delimitate anterior cunoașterii prin limbaj[6]. Deși prin studiile menționate Coșeriu a deschis și a indicat calea adecvată pentru explorarea contribuțiilor propuse de semantica cognitivă, o examinare sistematică prin care aceste contribuții inovative ar putea fi consolidate pe baze cu adevărat *semantice* a rămas

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

un obiectiv de îndeplinit „în viitor". Propunerea inițială de apropiere a celor două orientări a fost, în general, primită cu rezerve atât în câmpul de cercetare cognitivist (vezi, de exemplu, Taylor 1999), cât și în „tabăra" urmașilor direcți ai lui E. Coșeriu (de exemplu, Kabatek 2000, 2012). În cadrul studiilor integraliste, inițiate la Cluj, s-a încercat, cu toate acestea, începând cu anul 1997, o corelare a celor două direcții semantice, mai ales în ceea ce privește semantica metaforei, care să urmărească tocmai sugestiile oferite de E. Coșeriu în studiul fundamental menționat. După cunoștința noastră, Programul „Studii integraliste", inițiat de Mircea Borcilă, la Cluj, este singurul program care a promovat o examinare riguroasă și sistematică a semanticii cognitive – a conceptelor ei definitorii și a fundamentelor teoretice care stau la baza ei – în scopul reinterpretării și integrării pe bazele semantice ale lingvisticii integrale[7]. Acest fapt a fost remarcat și de Zlatev (2011: 127), care afirmă: *„However, and perhaps somewhat paradoxically, IL has only recently attempted integration with other current schools of linguistic thought such as functional linguistics (e.g. Nedergaard Thomsen forthcoming) and CL (Borcilă forthcoming; Faur forthcoming)".*

3. Dezvoltarea și sistematizarea nucleului conceptual al teoriei coșeriene a metaforei, cuprins deja în studiul lui Coșeriu din 1952 (Coseriu 1985 [1952]), în care se stabilesc doar „bazele teoretice" care fac posibilă „întemeierea științifică a metaforologiei" (Borcilă 2003: 55), a fost realizată de M. Borcilă, pornind de la studiul din 1997 (vezi Borcilă 1997), cu precădere în cadrul prelegerilor masterale și doctorale din ultimul deceniu. În cadrul acestui Program de „Studii integraliste" am încercat și eu, în ultimii ani, să contribui la dezvoltarea studiilor elocuționale coșeriene prin câteva lucrări și prezentări care au urmărit valorificarea, în perspectivă integrală, a conceptelor de schemă imagistică și metaforă conceptuală, propuse inițial în cadrul „teoriei metaforei conceptuale" din semantica cognitivă de orientare lakoviană (Faur 2013a, 2013b, 2013c etc.). În continuare, voi sintetiza traseul parcurs în vederea realizării acestei valorizări, punctând, în paralel, și momentele esențiale ale dezvoltării studiilor cognitiviste.

Este cunoscut faptul că, odată cu emergența teoriei metaforei cognitive, înțelegerea metaforei ca *fenomen lingvistic* a devenit îndelung disputată. Spre deosebire de E. Coșeriu, care deja în 1952 situa „creația

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

metaforică", în sens larg, în *mediul cognitiv al limbajului* (Coseriu 1985 [1952]; vezi și Borcilă 2003), semantica cognitivă vede metafora ca un fenomen care creează conținuturi cognitive noi sau „domenii conceptuale" ale *gândirii* în cadrul unor „spații mentale", anterioare și/sau independente de funcționarea limbajului. Datorită diferenței de abordare a fenomenului metaforic în cele două orientări, încercarea de a crea o punte de legătură între aceste perspective 'cognitive' și 'nonretorice' asupra metaforei m-a condus, în mod necesar, în primul rând la o examinare a fundalului conceptual al celor două teorii luate în considerare.

Atât formularea teoriei metaforei conceptuale în cadrul „semanticii experiențiale" (vezi Lakoff, Johnson 2003 [1980]), cât și reelaborarea ei, ulterioară, sub numele de „teoria embodimentului" (vezi Lakoff, Johnson 1999) a suscitat numeroase critici mai ales din interiorul câmpului de cercetare cognitivist. Aceste critici au vizat cu precădere pretenția de universalitate a schemelor imagistice care stau la baza metaforelor conceptuale. Un prim reper important în încercarea de evaluare a acestor noțiuni cognitiviste îl constituie volumul lui Frank et al. (2008), care grupează studiile critice ale unor cercetători cognitiviști raportate la universalismul pe care se bazează teoria metaforei conceptuale și care argumentează, în schimb, în favoarea nevoii de a conecta 'corporalitatea' și cultura, cu alte cuvinte, în favoarea „situării socio-culturale" a schemelor imagistice și metaforelor conceptuale. În cele din urmă, cercetările întreprinse în perspectiva „situării socio-culturale" a fenomenului metaforic au convers înspre semnalarea aceleiași necesități stringente de a reevalua câteva concepte centrale ale semanticii cognitive, pe care se fundamentează principial teoria metaforei conceptuale. La o privire și o evaluare de ansamblu a acestei mișcări din primul deceniu al noului secol, s-a putut constata însă că nici această orientare „socio-culturală" nu era pregătită pentru o schimbare radicală a vechiului cadru teoretic și conceptual al semanticii cognitive. Eșecul înregistrat de reprezentanții cei mai de seamă ai acestei perspective în reconsiderarea critică a teoriei metaforei conceptuale (de exemplu, Kimmel 2005, 2008; Yu 2008a, 2008b; Zinken, Hellsten, Nerlich 2008) dovedea foarte clar imposibilitatea obținerii unui progres radical în direcția reevaluării ei printr-o „extensiune" sau o „relaxare" a conceptelor cardinale ale teoriei „corporalității" (Borcilă 2013). Rațiunea

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

principală a acestui eșec a constat în lipsa dezvoltării *sistematice* a unor noțiuni precum *subiectivitate, intersubiectivitate, conștiință* și, mai ales, a noțiunii de *semn lingvistic*. Pe de altă parte, acest eșec trebuie corelat și cu lipsa dezvoltării unui *cadru coerent*, capabil să explice rolul formator al limbajului și al culturii în teoria cognitivistă a „corporalității" și, prin urmare, relația dialectică între cultură și corporalitate (sau 'embodimentul' uman). Emergența unui astfel de cadru sistematic și interdisciplinar în procesul de reconstrucție teoretică a științelor cognitive are loc abia odată cu apariția **semioticii cognitive**, dezvoltată în spațiul nord-european, cu precădere în cadrul Centrului de Semiotică Cognitivă de la Lund, avându-i drept inițiatori pe J. Zlatev și G. Sonesson. J. Zlatev pledează, în mod sistematic, pentru o „perspectivă socio-culturală" asupra „corporalității", construită pe baze fenomenologice și hermeneutice. Astfel, autorul recunoaște conectarea „experienței corporale la lumea mai largă a culturii" (Zlatev 2009: 155), subliniind, în acest sens, rolul de fundament al limbajului pentru cultură și modul în care cultura, la rândul ei, modelează conștiința corporalității. Zorii apariției acestei noi direcții în știința cognitivă pot fi considerați anii 2006-2009. În această perioadă se anunță, în câteva studii (vezi Zlatev 2008; Sonesson 2009), „schimbarea de direcție" europeană în cercetarea cognitivistă. În paralel, apare revista „Cognitive Semiotics" (2006) și se constituie Centrul de Semiotică Cognitivă de la Lund (în 2009). În prezent, așa cum afimă Zlatev, Sonesson și Konderak (2016: 9), în capitolul introductiv la volumul conferinței Asociației Internaționale de Semiotică Cognitivă (care a avut loc în 2014, la Lund), la aproximativ *„[a] decade since the appearance of the journal Cognitive Semiotics, the establishment of the International Association of Cognitive Semiotics (IACS) in 2013, and the two successful international conferences in Lund in 2014 and Lublin 2016, cognitive semiotics can hardly be characterized as an 'emerging' discipline anymore. It is already here"*. Se cuvine să menționez aici și faptul că, în momentul fundamentării ei, această direcție a putut profita și de „descoperirea" orientării integrale, cu privire la care J. Zlatev afirma: *„linguistics would not have been in its present fragmented state, if sometimes half a century ago, it had followed the lead of thinkers such as Coseriu rather than Chomsky"* (Zlatev 2011: 132).

După înțelegerea noastră, contribuția majoră în raport cu alte orientări din câmpul de cercetare cognitivist constă în faptul că *semiotica*

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

cognitivă recunoaște atât autonomia funcțională a limbajului, cât și rolul fundamental al acestuia pentru cunoașterea umană. Datorită câștigurilor înregistrate în știința cognitivă, odată cu apariția acestei noi direcții, care propunea un cadru teoretic și conceptual mult mai apropiat de concepția integrală, încercarea de a valoriza teoria metaforei conceptuale în cadrele semanticii integrale a fost realizată prin raportare permanentă la munca de restructurare întreprinsă de semiotica cognitivă. Cu toate acestea, în pofida avantajelor înregistrate prin schimbarea cadrului teoretic cognitivist inițial, semiotica cognitivă nu și-a asumat încă nici ea definirea semnificațiilor lingvistice într-o perspectivă dinamică, fapt care ne-a obligat, din nou, la o reinterpretare a concepției semiotice cognitive prin prisma conceptului coșerian central de **creativitate lingvistică**. În această nouă lumină, cele trei proprietăți ale limbajului, semnalate de Zlatev (2007, 2010) – convenționalitate, reprezentaționalitate, accesibilitate în conștiință – au fost reinterpretate într-un mod diferit. În privința **convenționalității limbajului** trebuie accentuat asupra faptului că această trăsătură nu vizează doar semnificatele deja împărtășite (care ar corespunde, în lingvistica descriptivă, mai degrabă, punctului de vedere al tradiției sau competenței), ci vizează mai ales *creația* de semnificate istorice comune. În acest sens, tradiția lingvistică nu preexistă activității de vorbire, ci emerge și este constituită doar **în** și **prin** activitatea lingvistică însăși. **Proprietatea reprezentaționalității** se impune a fi corelată cu poziția humboldtiană potrivit căreia limbajul este constitutiv pentru cunoașterea și conștiința umană. În fapt, ignorarea **principiului creativității** ca principiu explicativ pentru întreaga activitate de vorbire este factorul determinat pentru eșecul înregistrat în rezolvarea problemei privind statutul esențial al limbajului și, implicit, al metaforei, atât în cadrul semanticii, cât și în cel al semioticii cognitive.

Poziția noastră critică la adresa teoriei metaforelor conceptuale a vizat, cu prioritate, asumpția pe care se bazează această concepție cu privire la precedența sistemului conceptual în raport cu „activitatea" bazică prin care, în realitate, sistemul însuși este creat. Chiar dacă, inițial, G. Lakoff și M. Johnson își propuneau explicarea *procesului* metaforic designațional, investigația lor s-a focalizat, cel mai adesea, asupra unor aspecte precum convenționalitatea și sistematicitatea metaforelor, și nu asupra „emergenței" acestora ca atare. Dat fiind însă că metaforele

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

au fost văzute ca *entități pre-existente, independente* în raport cu *activitatea de vorbire*, înmagazinate în memoria de lungă-durată, teoria lor de esență psihologizantă nu a fost capabilă să capteze sau să „modeleze" însuși actul creativității metaforice.

Acest aspect al teoriei lakoviene a fost criticat din interiorul științei cognitive de J. Zlatev, în studiul său de întâmpinare a semanticii integrale coșeriene (vezi Zlatev 2011). Folosindu-se de matricea semantică a lingvistului român în interpretarea proprie, autorul încearcă să împace o concepție pre-lingvistică a metaforei conceptuale (Lakoff, Johnson, Grady) – despre care afirmă că ar ține de planul universal coșerian[8] – cu o concepție în care metafora este văzută ca un fenomen discursiv (Zinken) – sau, în interpretarea lui J. Zlatev, aparținând planului istoric coșerian. Autorul conchide că ambele concepții ar putea fi corecte și că greșeala lui G. Lakoff ar consta, de fapt, într-o incapacitate de a înțelege „cartările" metaforice drept „analogii"[9] și, prin urmare, ca „procese" în sens coșerian. Încercarea lui J. Zlatev de a recupera aspectul creativ al metaforei prin termenul de „analogie" propus este și ea sortită eșecului, deoarece „procesualitatea" pe care o reclamă autorul în „cartarea" metaforică nu este decât rezultatul schimbării perspectivei de la momentul static, la momentul dinamic al proiecției, dar cu menținerea aceleiași asumpții privind antecedența conținuturilor de conștiință în raport cu creația însăși a acestora.

4. În cadrul Programului „Studii integraliste", în ultimul deceniu a fost deja acceptată ideea semanticii cognitive de orientare lakoviană privind „proiecția" (sau „cartarea") trans-domenială a „imaginilor", dar ea a fost reinterpretată ca având loc între două conținuturi *lingvistice*. Integrarea metaforei ca un fenomen lingvistic reprezintă, indubitabil, contribuția majoră a lui E. Coșeriu pentru întreaga discuție actuală asupra metaforei. Mai ales în cadrul cercetărilor de semantică cognitivă, acest nivel este absent, în totalitate, din dezbaterea privind *mediul specific* de manifestare, *locul* și *rolul* acesteia în cunoașterea umană.

În ultimii ani, cercetările din lingvistica cognitivă au scos la iveală necesitatea unei reevaluări a poziției cognitiviste în ceea ce privește încadrarea metaforei ca fenomen de natură conceptuală. Astfel, în 2013, într-un număr special din „Journal of Cognitive Semiotics", dedicat celor mai recente dezvoltări ale teoriei metaforei conceptuale și

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

întitulat: *Conceptual Metaphor: 30 Years After*, s-a putut constata, nu fără surprindere, că atunci când sunt studiate metaforele în limbaj sau metaforele discursive, cum au mai fost numite, rezultatele cercetărilor empirice scot în evidență existența unor diferențe substanțiale ale acestora în raport cu metaforele conceptuale. Acest fapt i-a condus pe mulți dintre cercetătorii din tabăra cognitivistă (Gibbs 2013; Evans 2013; Deignan, Cameron 2013 etc.) la concluzia că, pe lângă metafora conceptuală, trebuie cel puțin recunoscută existența unui alt tip de metaforă – „metafora discursivă". Chiar dacă aceste studii nu urmăreau să demonstreze faptul că metafora este, *în mod primar*, un fenomen lingvistic, credem că direcția în care se îndreaptă astăzi metaforologia cognitivistă se apropie tot mai mult de ideea unei reevaluări a poziției infrasemantice în care a fost plasată metafora inițial de G. Lakoff și M. Johnson. Desigur, atâta vreme însă cât orientările recente din știința cognitivă își propun să clarifice doar statutul metaforei discursive în raport cu metafora conceptuală lakoviană și, astfel, să nuanțeze numai anumite teze mai puternice ale teoriei metaforei conceptuale, semantica integrală coșeriană va trebui să vină, în continuare, în sprijinul rezolvării pozițiilor conflictuale din cadrul acestor dezbateri. Menționez, aici, doar în treacăt, faptul că focalizarea asupra metaforelor discursive a orientat și a îndepărtat discuția, în multe cazuri, de la definirea metaforei drept *creație de conținuturi cognitive*, cum se propusese originar în cadrul semanticii lakoviene, la definirea ei în sensul tradițional retoric, *ca funcție a limbajului în uz, prin care „vorbitorii își exprimă intențiile comunicative" cu ajutorul instrumentului numit limbaj* (a se vedea, mai ales, Evans 2013; Deignan, Cameron 2013 etc.).

Există însă în acest volum o contribuție cognitivistă care pare să se apropie mult de sensul în care au fost dezvoltate ideile coșeriene privind „creația metaforică în limbaj", în cadrul Studiilor integraliste, de către Mircea Borcilă. Această contribuție îi aparține Gabrielei Sauciuc. Autoarea ajunge, în studiul său, la concluzia că metafora emerge *„as a [basic] need for expressiveness"* în vorbire (Sauciuc 2013). Elaborând planul universal al matricii coșeriene și identificând trei paliere semantice ale vorbirii expresive în plan universal, profesorul nostru clujean – pe care Eugeniu Coșeriu l-a numit, de repetate ori, „cel mai bun cunoscător" și „interpret" al gândirii sale – a subliniat în multe rânduri (Borcilă 2003, 2013 etc.) faptul că „expresivitatea" este chiar funcția

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

metaforei *în limbaj*. Vorbirea expresivă corespunde unor necesități umane mereu noi de a (se) exprima, prin conținuturi create în intersubiectivitatea vorbirii, atât pe sine, cât și ineditul experienței și de a împărtăși aceste conținuturi cu ceilalți vorbitori. În acest sens, procesul metaforic din limbaj este orientat înspre *specificare semantică* a anumitor aspecte concrete ale experienței noastre.

5. În concluzie, continuarea acestui dialog între cele două tradiții diferite de cercetare din lingvistica actuală poate veni în avantajul ambelor direcții discutate, dar mai ales, poate constitui un pas important în progresul cercetărilor privind metafora în limbaj. Semantica integrală a exploatat, până în prezent, în mod avantajos, câștigurile semanticii cognitive, stabilind contribuția importantă a acestei direcții la descrierea mecanismului *designării metaforice*. Dat fiind tipul de proiect pe care și l-a asumat Coșeriu, și anume de a pune bazele unei *științe integrale a limbajului*, consider că este sarcina noastră, a urmașilor lui Coșeriu, *de a implica activ această concepție* în dezbaterea actuală de pe plan internațional asupra mediului de manifestare, statului și rolului metaforei în limbaj. La rândul ei, orientarea cognitivă, în ansamblu, ar putea profita, cu certitudine, de cadrul teoretic al concepției coșeriene pentru a rezolva pozițiile conflictuale pe care se situează și astăzi în explicarea fenomenului metaforic.

Note

[1] Vezi, de exemplu, Coșeriu (1985 [1971]; 1985 [1972]; 1985 [1976]; 1991 [1977] etc.).

[2] Acest aspect este subliniat și de urmașul său la Catedra de la Tübingen, J. Kabatek: *„In Wahrheit aber ist die Vorschlag einer Integralen Linguistik ein hochgradig ernst zu nehmendes und viel umfassenderes Projekt, bei dem es darum geht von einem gemeinsamen Gerüst linguistischer Forschung auszugehen und ein genaues Bewusstsein dafür zu entwickeln, an welcher Stelle des Gebäudes jene Einzeldisziplin arbeitet sowie diese jeweils auf das Gesamte zu beziehen"* (Kabatek 2000: 202).

[3] În sensul preluării implicite și a cadrului conceptual și teoretic pe care aceste direcții se fundamentează.

[4] Vezi, de exemplu, Coseriu (2009 [1982]: 294) unde savantul nostru constată că „nu dispunem actualmente" de o disciplină a lingvisticii vorbirii în general.

[5] Vezi, cu prioritate, în acest sens, Coseriu (2000 [1990]; 1992; *în curs de apariție* [1999]).

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

[6] Vezi Coșeriu (1992: *passim*) și Coseriu (2000 [1990], în special §6.4.).

[7] Există alte câteva încercări anterioare sau desfășurate în paralel cu derularea Programului „Studii integraliste" clujean, care și-au propus clarificarea raporturilor dintre semantica cognitivă și semantica integrală (vezi, de exemplu, Laca 1984; Popescu 1991; Kabatek 2000; Van der Gucht, Willems, De Cuypere 2008; Martínez del Castillo 2008, 2010; Willems 2011 etc.). Acești autori nu își propun însă o explorare sistematică a *convergențelor celor două direcții semantice* și cu atât mai puțin au în vedere *stabilirea unei posibile contribuții a semanticii cognitive la dezvoltarea lingvisticii integrale*. Ele constituie, cu toate acestea, repere importante în perspectiva deschisă de un asemenea proiect.

[8] Pentru poziția inacceptabilă a lui J. Zlatev privind conceperea planului universal al limbajului ca un plan „non- și prelingvistic", vezi Faur (2013c: §2.2).

[9] Termenul de „analogie" este preluat de J. Zlatev de la E. Itkonen (2005): *„[W]e could question the terminological revisionism of Lakoff and Johnson, especially since there is a good traditional name for the kind of 'mappings' that they describe: analogy. 'Analogy, as structure and process' (the title of Itkonen's monograph) is a sufficiently general concept so that it can (with empirical justification) be applied both on the level of non-linguistic thought (the universal level) and on linguistic (discursive) phenomena"* (Zlatev 2011: 141).

Bibliografie

Borcilă 2013 = M. Borcilă, *Deschideri în și către integralismul lingvistic*. Prelegere prezentată la *Atelierul pluridisciplinar „Eugeniu Coseriu și lingvistica secolului XXI"*, Cluj-Napoca, 1-12 iulie.

Borcilă 2003 = M. Borcilă, *Lingvistica integrală și fundamentele metaforologiei*, în „Dacoromania", Serie nouă, VII-VIII, 2002-2003, Cluj-Napoca, p. 47-77.

Borcilă 2001 = M. Borcilă, *Eugeniu Coseriu, fondator al lingvisticii ca știință a culturii*, în „Limba Română", Chișinău, XI, nr. 4-8, p. 48-55.

Borcilă 1997 = M. Borcilă, *The metaphoric model in poetic texts*, în J. Péntek (ed.), *Text și stil, Text and Syle, Szöveg és stílus*, Cluj-Napoca, Presa Universitară, p 97-104.

Coșeriu 1999 = E. Coșeriu (în curs de apariție [1999]), *Locul lingvisticii integrale în lingvistica actuală*, în M. Borcilă (ed.), E. Coșeriu, *Principiile lingvisticii ca știință a culturii*, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană.

Coseriu 2009 [1982] = E. Coseriu, *Dincolo de structuralism*, în E. Coșeriu, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*. Antologie, argument, note, bibliografie și indici de Dorel Fînaru, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza", p. 294-300.

Coseriu 2000 [1990] = E. Coseriu, *Structural semantics and „cognitive" semantics*. Translation by K. Willems and T. Leuschner, în „Logos and Language" (Tübingen), Vol. I, No. 1, p. 19-42.

Coseriu 1992 = E. Coseriu, *Strukturelle und kognitive Semantik*. Vorlesung WS 1989-1990, Nachschrift von Ulrike Maier und Heinrich Weber. Unveröffentliches Manuskript, Universität Tübingen, Tübingen.

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

Coseriu 1991 [1977] = E. Coseriu, *Significado y designación a la luz de la semántica estructural*, în E. Coseriu, *Principios de semántica estructural*, Madrid, Editorial Gredos, p. 185-209.

Coseriu 1985 [1976] = E. Coseriu, *Lo erróneo y lo acertado en la teoría de la traducción*, în E. Coseriu, *El hombre y su lenguaje, Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid: Editorial Gredos, p. 214-239.

Coseriu 1985 [1972] = E. Coseriu, *Sobre el desarrollo de la lingüística*, în E. Coseriu, *El hombre y su lenguaje, Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid: Editorial Gredos, p. 257-266.

Coseriu 1985 [1971] = E. Coseriu, *La 'situación' en la lingüística*, în E. Coseriu, *El hombre y su lenguaje, Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid, Editorial Gredos, p. 240-256.

Coseriu 1985 [1952] = E. Coseriu, *La creación metaforica en el lenguaje*, în E. Coșeriu, *El hombre y su lenguaje. Estudios de teoría y metodología lingüística*, Madrid, Editorial Gredos, p. 66-102.

De Cuypere 2008 = Ludovic De Cuypere, *Limiting the Iconic: From the Metatheoretical Foundations to the Creative Possibilities of Iconicity in Language*, Amsterdam, John Benjamins.

Deignan, Cameron 2013 = A. Deignan, L. Cameron, *A Re-examination of UNDERSTANDING IS SEEING*, în R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics: Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin: Mouton de Gruyter, Vol. 5, Issue 1-2, p. 220-243.

Evans 2013 = V. Evans, *Metaphor, Lexical Concepts, and Figurative Meaning Construction*, în R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics: Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin: Mouton de Gruyter, Vol. 5, Issue 1-2, p. 73-107.

Faur 2013a = E. Faur, *Conceptual Metaphor in Integral Semantics*, în E. Bojoga, O. Boc, D.-C. Vîlcu (eds.), *Coseriu: Perspectives contemporaines.* Tome 2, Cluj-Napoca, Presa Universitară Clujeană, p. 100-109.

Faur 2013b = E. Faur, *Integral Semantics and Conceptual Metaphor: Rethinking Conceptual Metaphor Within an Integral Semantics Framework*, în R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics. Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin, Mouton de Gruyter, Vol. V, Issue. 1-2, p. 108-139.

Faur 2013c = E. Faur, *Semantica cognitivă și emergența studiilor elocuționale*, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai (teză de doctorat).

Frank *et al.* 2008 = R. M. Frank, R. Driven, T. Ziemke, E. Bernardez, *Body, language and mind*. Vol. 2, *Sociocultural situatedness*, Berlin, Mouton de Gruyter.

Fusaroli, Morgagni 2013 = R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics. Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin, Mouton de Gruyter, Vol. V, Issue 1-2.

Gibbs 2013 = R. W. Gibbs, *Why Do Some People Dislike Conceptual Metaphor Theory?* în R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics: Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin, Mouton de Gruyter, Vol. 5, Issue 1-2, p. 14-36.

Itkonen 2005 = E. Itkonen, *Analogy as Structure and Process: Approaches in Linguistics, Cognitive Psychology and the Philosophy of Science,* Amsterdam, Benjamins.

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

Kabatek 2012 = J. Kabatek, *Intuición y empirismo*, în J. Martínez del Castillo (ed.), *Eugenio Coseriu (1921-2012) en los comienzos del siglo XXI. Vol. I*, Málaga, Universidad de Málaga, p. 99-116.

Kabatek 2000 = J. Kabatek, *Einheitlichkeit der Bedeutung, Designat und Integrale Linguistic*, în B. Staib (Hg.), *Linguistica romana et indiana. Festschrift für Wolf Dietrich zum 60. Geburtstag*, Tübingen, Germany, Gunter Narr Verlag, p. 187-205.

Kimmel 2008 = Kimmel M., *Properties of cultural embodiment: Lessons from the anthropology of the body*, în R. M. Frank, R. Driven, T. Ziemke, E. Bernardez (eds.), *Body, language and mind, Vol. 2: Sociocultural situatedness*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 77-108.

Kimmel 2005 = M. Kimmel, *Culture regained: Situated and compound image schemas*, în B. Hampe (ed.), *From Perception to Meaning: Image Schemas in Cognitive Linguistics*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 285-312.

Laca 1984 = B. Laca, *La semántica de prototipos. ¿Hacia una lingüística de las cosas?*, în „Relaciones" (Montevideo), I, p. 9-10.

Lakoff, Johnson 2003 [1980] = G. Lakoff, M. Johnson, *Metaphors we live by*, Chicago and London, The University of Chicago Press.

Lakoff, Johnson 1999 = G. Lakoff, M. Johnson, *Philosophy in the Flesh. The Embodied Mind and its Challenge to Western Thought,* New York, Basic Books.

Castillo 2010 = Martínez del Castillo J., *Las relaciones lenguaje-pensamiento o el problema del logos*, Madrid, Biblioteca Nueva.

Castillo 2008 = Martínez del Castillo J., *La lingüística cognitiva. Análisis y revisión*, Madrid: Biblioteca Nueva.

Popescu 1991 = L. Popescu, *Semantik der Redeakte*, Tübingen, Universität Tübingen (teză de doctorat).

Sauciuc 2013 = G.-A. Sauciuc, *The Role of Metaphor in the Structuring of Emotion Concepts*, în R. Fusaroli, S. Morgagni (eds.), *Cognitive Semiotics: Conceptual Metaphor Theory: Thirty Years After*, Berlin, Mouton de Gruyter, Vol. 5, Issue 1-2, p. 244-267.

Sonesson 2009 = G. Sonesson, *The View from Husserl's Lectern. Considerations on the Role of Phenomenology in Cognitive Semiotics*, în „Cybernetics and Human Knowing", vol. 16, nr. 3-4, p. 25-66.

Taylor 1999 = J. R. Taylor, *Cognitive Semantics and Structural Semantics*, în A. Blank, P. Koch (eds.), *Historical Semantics and Cognition*, Berlin, New York, Mouton de Gruyter, p. 17-48.

Gucht et al. 2007 = F. Van der Gucht, K.Willems & L. De Cuypere 2007, *The iconicity of embodied meaning. Polysemy of spatial prepositions in the cognitive framework*, în „Language Science", 29(6), p. 733-754.

Yu 2008a = N. Yu, *The relationship between metaphor, body and culture*, în R. Frank, R. Driven, T. Ziemke, E. Bernardez (eds.), *Body, language and mind.* Vol. 2. *Sociocultural situatedness*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 378-408.

Yu 2008b = N. Yu, *Metaphor from body and culture*, în R. W. Gibbs (ed.), *The Cambridge Handbook of Metaphor and Thought*, Cambridge: Cambridge University Press, p. 247-261.

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)

Zinken et al. 2008 = J. Zinken, I. Hellsten, B. Nerlich, *Discourse metaphor*, în R. M. Frank, R. Driven, T. Ziemke, E. Bernardez (eds.), *Body, language and mind*. Vol. 2 *Sociocultural situatedness*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 363-386.

Zlatev 2011 = J. Zlatev, *From Cognitive to Integral Linguistics. Learning from Coseriu's Matrix*, în „Intellectica: Cognitive Linguistics: a Critical Exploration", nr. 56, p. 125-147.

Zlatev 2010, J. Zlatev, *Phenomenology and Cognitive Linguistics*, în D. Schmicking, & S. Gallagher (eds.), *Handbook of Phenomenology and Cognitive Sciences*, Dordrecht-New York, Springer, p. 415-446.

Zlatev 2009 = J. Zlatev, *Levels of Meaning, Embodiment and Communication*, în „Cybernetics and Human Knowing", Vol. 14, nr. 3-4, p. 149-174.

Zlatev 2008 = J. Zlatev, *The dependence of language of consciousness*, în „Journal of Consciousness Studies", 15, nr. 6, p. 34-62.

Zlatev 2007 = J. Zlatev, *Language, embodiment and mimesis*, în T. Ziemke, J. Zlatev & R. Frank (eds.), *Body, Language and Mind.* Vol. 1, *Embodiment*, Berlin, Mouton de Gruyter, p. 297-337.

Zlatev et al. 2016 = J. Zlatev, G. Sonesson și P. Konderak, *Introducțion: Cognitive Semiotics comes of Age*, în J. Zlatev, G. Sonesson și P. Konderak, *Meaning, Mind and Communication. Explorations in Cognitive Semiotics*, Frankfurt am Main, Peter Lang, p. 9-30.

Willems 2011 = K. Willems, *Meaning and interpretation: The semiotic similarities and differences between Cognitive Grammar and European structural linguistics*, în „Semiotica", 185, 1/4, p.1-50.

BDD-A30325 © 2019 Revista „Limba Română"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.75 (2026-10-30 01:00:07 UTC)